

razgovarao Robert Bubalo

Amer Kobašlija rođen je u Banjoj Luci, a nakon turbulentnih ratnih godina put ga je odveo preko Njemačke do Sjedinjenih Američkih Država, gdje danas živi i radi na Floridi. Njegov umjetnički rad duboko je povezan s mjestima njegova djetinjstva i iskustvima migracije, što se jasno vidi i u najnovijem ciklusu posvećenom Ramskom jezeru u Bosni i Hercegovini. Upravo ova izložba, održana u Zagrebu, predstavlja svojevrsni most između njegova američkog sadašnjeg života i korijenja s kojih potječe. Dojmljivim pejzažima i slojevitim narativima, Kobašlija nas vodi na putovanje kroz vrijeme i prostor, istražujući sjećanja, povijest i osobne priče koje nadilaze geografske udaljenosti. Zagrebačka publika imala je priliku prvi put u Hrvatskoj upoznati njegov pogled na ovaj jedinstveni krajolik, ispunjen i ljepotom i dubokom poviješću.

Što vas je inspiriralo da Ramsko jezero, udaljeno desetke tisuća kilometara od Floride godiša živite, postane središnji motiv za vaš ciklus? I kakva je bila reakcija zagrebačke publike na te pejzaže? Proteklih nekoliko godina u mislima sam gravitirao prostorima iz kojih potječem. Pa sam tako počeo razmišljati o čudesnim jezerima u Bosni i Hercegovini kojih se sjećam iz djetinjstva, kad sam s roditeljima putovao tim krajolicima prema moru. Ta me intuicija navela da prije dvije godine dođem u posjet na Ramsko jezero, s mojom tada četverogodišnjom kćeri. A Rama je ljeti posebna, jezero u punom sjaju ne može te ostaviti ravnodušnim, ne moraš biti slikar da bi ti se to dogodilo. Tako da sam tu proveo nekoliko dana i sprijeteljio sa svojim domaćinima Lukom i Dubravkom, koji su mi pričali o jezeru i povijesti tih prostora. Pa i o tome kako se voda povuče u zimskom razdoblju i kako tada na površinu izađu građevine iz drugih vremena, prije potopa, prije nego je brana napravljena 60-ih godina prošlog stoljeća, a lokalno stanovništvo iseljeno. Kako sam više saznavao promatranjem te razgovorima i čitanjem, sve mi je to bilo fascinantno – ta kompleksna povijest koja datira stoljećima unatrag. I sve dobro i loše što se tu dogodilo, ratovi i carstva koji su dolazili i nestajali, kao i taj prelijepi samostan Ščit koji je opstajao na poluotoku, tek komadiću zemlje, a koji je prije potopa bio brdo. I sve što se sluti ispod vode, a izroni na površinu kad se jezero povuče tijekom zimskih mjeseci. Kao duhovi prošlosti koji polariziraju i ova naša ionako odveć

turbulentna vremena. Kao da jučer nikad nije prošlo. Jedna velika priča kojoj umjetnik može posvetiti godine rada, a da taj izvor ne presuši. A što se tiče Zagrepčana, oni su divni. Jako su me lijepo primili. Moji domaćini u KIC-u BiH, veleposlanica dr. Elma Kovačević-Bajtal i diplomat Zoran Perković, izložbeni su prostor pripremili profesionalno. Gospodin Perković uložio je mnogo vremena i energije da to bude na visokoj razini, od pripreme zidova, osvjetljenja, do promocije. Bilo je lijepo upoznati mnoge od posjetitelja i čuti razne impresije. Izložba i cijela priča koja se razvila oko ovog projekta, vjerujem, vrlo je kvalitetna – i to su ljudi prepoznali.

Jergović vas naziva “sjajnim pripovjedačem” – kakvu priču ovaj ciklus pokušava ispričati o Ramskoj regiji i njezinim životima?

To je kronika o čudesnom krajoliku, ispričana slikom i oko jednog prekomorskog emigranta s ovdašnjim korijenima. Kroz motive vode i onoga što ostane kad se jezero povuče – svi ti slojevi blata i mulja – kao da filtriram i svoja sjećanja o drugim vremenima, zemlji koja ne postoji a gdje sam rođen. U slici vrijeme teče drugačije nego na filmu ili u noveli. Ali vrijeme jest integralni element u slikarstvu – slika ne predstavlja tek zaleđeni trenutak već kompresiju iskustava koja se isprepliću i nadopunjavaju u tom formatu. Za mene je upravo slikarstvo idealna forma da jedno iskustvo, nešto doživljeno, bude zabilježeno. Da ostane trag o nečemu. Cijeli život kao da se sastoji od nekolicine povezanih poglavlja, čineći priču koja se zove život. Mene zanimaju jedinstvena iskustva i sudbine, radovanja i tuge. Nastojim ih putem slike spoznati, kako iskustva drugih tako i moja osobna. Pa se te dvije stvari na čudan način isprepleću u slici – i ona sadrži mnogo više nego što se na površini može vidjeti.

Spomenuli ste da svaka vaša slika ima prethodnu i iduću “u glavi promatrača”. Kako je zagrebačka publika reagirala na taj efekt fragmentacije vremena? Jednostavnije rečeno, mogu li i kod njih

nastati neke nove “slike između slika”?

Za mene su slike portali u neki konkretni, ali istovremeno i unutarnji prostor, kao ogledala u kojima prepoznavamo osobne svjetove. Asocijacija koje nastaju ovise o pojedinačnoj povijesti i senzibilitetu promatrača. Naše refleksije u slikama ne mogu biti iste. Nešto se slikom sluti, a ostane nedovršeno. Nedorečenost je bitna jer prezentira promatrača s mogućnostima interpretacije, da ode slikom u svoj svijet ili svjetove radije nego da to putovanje ide tek u jednom smjeru. Vidjeti sliku je doživljaj i ona može nešto pokrenuti u nama. Primjećujemo putem slike, propitkujemo i povezujemo stvari, popunjavamo namjerno ostavljene praznine, slutimo što je prethodilo i što slijedi.

Kao umjetnika koji svojim radom gradi mostove između američkog, bosanskohercegovačkog i hrvatskog konteksta – kakovidite ovaj zagrebački susret u sklopu kulturnog dijaloga?

Naravno, kraj slika koje su tu da svjedoče, u ovoj ramskoj priči najvažnije što se dogodilo upravo su poznanstva s ljudima koji žive ili potječu iz Rame. U mom iskustvu uvijek je tako kad se nešto radi iskreno i s posvećenošću, od projekata koje sam radio u Japanu, Floridi, pa do švicarskih Alpi. Ali Ramljaci su otišli i korak dalje u vezi s ovim radovima. Dirnut sam gostoprimstvom i otvorenošću koje su mi iskazali ljudi u Rami, kao i Ramljaci sa zagrebačkom adresom. Mnogo mi je značio entuzijizam i zanimanje za moj rad pojedinih ljudi. Želim spomenuti Božu Mišuru koji, vjerujem, beskrajno voli Ramu, kojoj je predan srcem i duhom i koji je učinio mnogo da ova izložba vidi svjetlost dana. Među ostalim, Božo me upoznao s doktorom Jozom Ivančevićem, načelnikom Općine Prozor – Rama, koji je također prepoznao vrijednost u mom radu te to ljudski i srčano podržao. Zahvaljujući Ivančeviću i Općini Prozor – Rama imamo ovako kvalitetnu prezentaciju u Zagrebu, kao i popratnu publikaciju gdje kustosi i književnici svjetskog kalibra potpisuju eseje, Feđa Gavrilović i Miljenko Jergović. Moja je želja bila da većina

ovih radova ostane u Rami, dar kao simbol moje zahvalnosti ovim ljudima, ali i simbol moje povezanosti s ovih krajem, jedan legat, nešto što će trajati. I to su Ramljaci podržali i velikodušno prihvatili. Istina je da je slikarstvo osobno putovanje, put kojim slikar krene iz nekog razloga. Ali da bi to imalo smisla i ostavilo traga, potreban je tim dobronamjernih pojedinaca. I to se ovdje dogodilo. Tako da ove slike ostaju u Rami i jedno su svjedočanstvo o prijateljstvu i gradnji mostova među ljudima.

Vaš put od Banje Luke do Njemačke, pa zatim u Sjedinjene Američke Države, oblikovao je vaš identitet. Kako biste opisali taj migracijski proces i njegov utjecaj na vaš umjetnički izraz?

Tijekom devedesetih napustio sam ove prostore i tu je iniciran moj put – od izbjeglištva u Njemačkoj do prekomorske emigracije te silnih seljakanja koja su slijedila. Iz jednog mjesta u drugo, od jednog poglavlja u što je već potom dolazilo. Istrgnut sam iz prostora s kojeg potječem. A zemlje gdje sam živio zadnjih tridesetak godina i moja zbrka u glavi kao da su neka vrsta plodnog tla gdje kanaliziram situaciju i ubirem neke čudne plodove putem slika. Čudno je pripadati, a ne pripadati, da nisi na čvrstom tlu već negdje između u nekom liminalnom svijetu. Ali opet, koliko to bio izazovan mentalni i geografski teren koji naučiš navigirati, može to biti i izvor inspiracije.

U jednom od intervjua spomenuli ste da je iskustvo života u egzilu “nomadsko iskustvo”?

Pa pomalo nomadsko, pomalo hektično. Iz ove perspektive neke stvari vidim kroz izmaglicu, kao u snu – puno se toga dogodilo u proteklih nekoliko desetljeća, puno gradova i zemalja gdje se putovalo i živjelo, tri kontinenta. I sad, pedeset mi je punih, a nije usporilo. I dalje sam prečesto na putu, doduše sad dobrovoljno.

Još od diplomskog studija slikate prazne ateljee iz “ptičje perspektive”. Što vas fascinira u takvim prostorima?

To je ciklus kojemu se često vraćam. Promatram sobe i sobice gdje se za teknom, ta poglavlja mog postojanja. Slikam ih, da tako kažem, opsesivno, posvetim pažnju svakom i naizgled beznačajnom detalju u tim prostorijama. Na jedan ili drugi način, svi ti detalji dodu kao portali u neke od mojih unutarnjih prostora. Kao cjelina, u okviru slike, ovi detalji – portali mogu se interpretirati kao zbroj mojih sjećanja. A svi smo mi upravo to: zbrojevi naših sjećanja. Tako da su ove slike interijera, koliko one detaljno opisivale arhitektonski prostor, više alegorijski autoportreti, zapisi o unutarnjem stanju – kronika mojih selidbi, osvrti na protekla poglavlja. Iako nisam fizički opisan, mnogo je rečeno i implicirano. U procesu slikanja ovih soba nalazim smisao u nečemu što se neminovno događa i ne može biti kontrolirano.

A ptičja perspektiva koju spominjete dopušta mi da pridem tom prostoru iz više pozicija istovremeno, da budem svugdje i nigdje. Više kao vizualna manifestacija kako doživljavamo prostor u našim umovima, gdje nismo limitirani linearnom perspektivom ili gravitacijom.

Vaš serijal slika “Floridski dnevni” istražuje svakodnevni život u Floridi. Kako ste uspjeli uhvatiti tu atmosferu i što ste željeli prenijeti gledatelju?

Florida je također jedan od prostora kojem se vraćam. Tamo provedem mnogo vremena pa mi je dobro poznato. Prikladno je da slikam svijet u kojem živim. Kako je Tolstoj rekao: “Ako hoćeš biti univerzalan, slikaj svoje selo.” A opet, nisam tu odrastao, tako da imam autsajdersku perspektivu. To je suptropski svijet beskrajnih ravnica isječenih širokim putevima i rijekama koje vijugaju od jednog izvora do iduće močvare. Pa se s vremena na vrijeme uzdižu nad nizinama velikog deponija smeća, kao piramide, a ustvari to je civilizacijski otpad. Sve je to isprekidano ljudskim nastambama i trgovačkim centrima koji se konstantno šire, metastazirajući ravnicom koja prestaje tek na obali oceana. A obala je svijet blještavila i luksuza – veliki gradovi, neboderi i vile kraj uspavanih, katkad zapuštenih manjih mjesta u

Na slici gore lijevo slika iz ciklusa “Stotinu pogleda na Kesennumu”, koji je nastao nakon tsunamija u Japanu; gore u sredini još jedan rad iz serijala “Floridski dnevni”; gore desno rad iz ciklusa “Oslikaj svoje mjesto”; na slikama dolje prizori iz ciklusa “37 pogleda na Ramu” koji je predstavljen u Zagrebu, slijeva nadesno su radovi “Veslački klub Prozor – Rama”, “Povratak” i “Brana”

